

**VLOR-seminarie: Onderwijs van het jonge kind.
In dialoog over een toekomstvisie**

Reflecterende professionals op de werkvloer: schoolteam in kleuteronderwijs

25 maart en 1 april 2022

Nima Sharmahd – VBJK (BE); Universiteit van Firenze (IT)

Kader: ondersteuning van een competent team

- Eensgezindheid tussen onderzoekers en internationale organisaties dat de kwaliteit van onderwijs van het jonge kind (het *leren* en *welbevinden* van jonge kinderen) afhangt van **goed opgeleide en competente professionals**.
(OECD, 2013; Milotay, 2016; Sharmahd, et al., 2017; Working group ECEC Europese Commissie, 2020)
- Efficiënte pedagogische **ondersteuning** noodzakelijk voor professionals.
- Zowel **initiële opleiding** als **permanent leren** zijn belangrijk.
- **Uitdaging** op EU-niveau.

Wat betekent competente professionals?

- **Multidiverse samenleving**
-> geen gestandaardiseerde oplossingen voor de uitdagingen waar de leerkrachten mee geconfronteerd worden in hun werk met kinderen en ouders.
- Belang van **reflectie** over de eigen praktijk; belang van vragen en twijfels (Urban, 2008) – dus ook belang van goed **leiderschap**

Being sure enough to let yourself be unsure

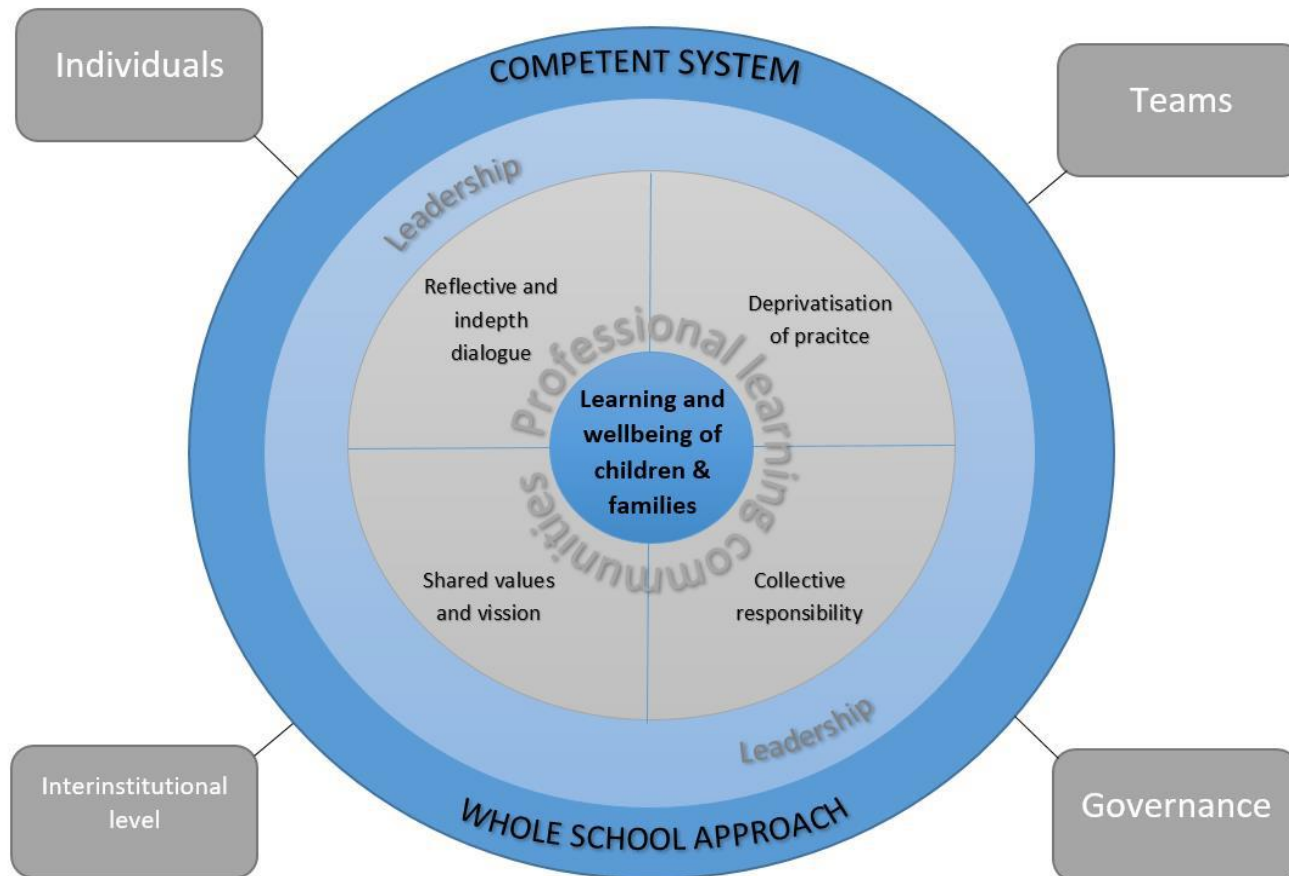

Reflecterende professionals

- Daarom moeten traditionele vormen van 'bijscholing' zoals seminars en cursussen met 'experten' (*top-down*) aangevuld worden met activiteiten met een focus op **actieve participatie van de praktijkmedewerkers** (*bottom-up*).
- Het permanent leren zou moeten georganiseerd worden voor **professionals met een divers profiel** (bv. kleuterleerkrachten met kinderbegeleiders van de buitenschoolse opvang).
- Dialoog opbouwen die leidt tot een **gezamenlijke visie op de pedagogische praktijk** -> **holistische visie** (*educare*-aanpak) waar spelen, leren en zorg met elkaar verweven zijn en allen even belangrijk zijn.

Professionele Leergemeenschappen (PLG's – PLCs)

Groep van praktijkmedewerkers die hun praktijk met elkaar delen en kritisch over elkaars pedagogisch werk reflecteren, op een permanente collaboratieve en op leren georiënteerde manier, die aanleiding geeft tot persoonlijke groei' (Stoll et al., 2006, 223)

Voorbeelden uit Italië

De context

- Traditionele split 0-3 / 3-6
- Verschillen in management en cultuur
- Lokale verschillen
- Op weg naar een geïntegreerd systeem voor kinderen van 0 tot 6 (L. n. 107/2015 *La Buona Scuola*)
- Doel: het traditionele split te overwinnen

Op weg naar een geïntegreerd systeem: uitdagingen

Kinderopvang 0-3:

- **Regionale regelgeving + verschillende vormen van management** (gemeente, privaat, mix...)
- Cruciale rol van **gemeenten** als kwaliteitsverantwoordelijken – systemen van pedagogische coördinatie - contextualisatie EN fragmentatie
- Kwalificatie: **Bachelor**
- **Educare aanpak** aanwijzig in de opleidingen (pre and in service)

Kleuteronderwijs 3-6:

- **Nationale regelgeving + Verschillende vormen van management** (staat, gemeenten, privaat)
- **Nationale curriculum** (met continuïteitsperspectief richting lagere school) – lokale verschillen in de implementatie
- Kwalificatie: **Master** (voor beide kleuter en lagere onderwijs)
- **'Angst' van experts: naar schoolification?** (Lazzari, Balduzzi, Picchio, 2015)
- **State management:** meer 'school readiness' aanpak dan *educare* aanpak
- **Gemeente management:** meer *educare* aanpak (in continuïteit met 0-3 sector)

Op weg naar een geïntegreerd systeem: hoe?

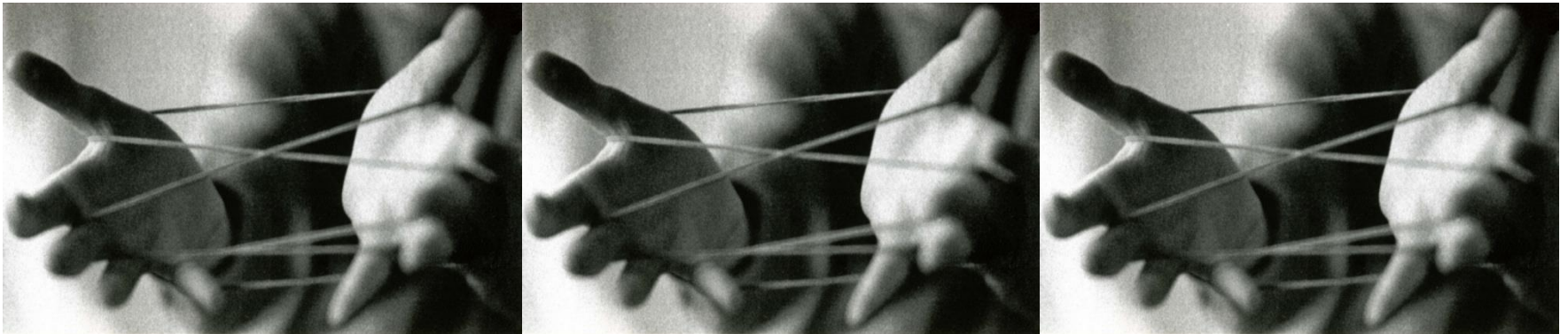
Investeren in (L. 107/2015):

- **Dialoog** tussen de sectoren
- Gemeenschappelijke **visie** naar *educare*

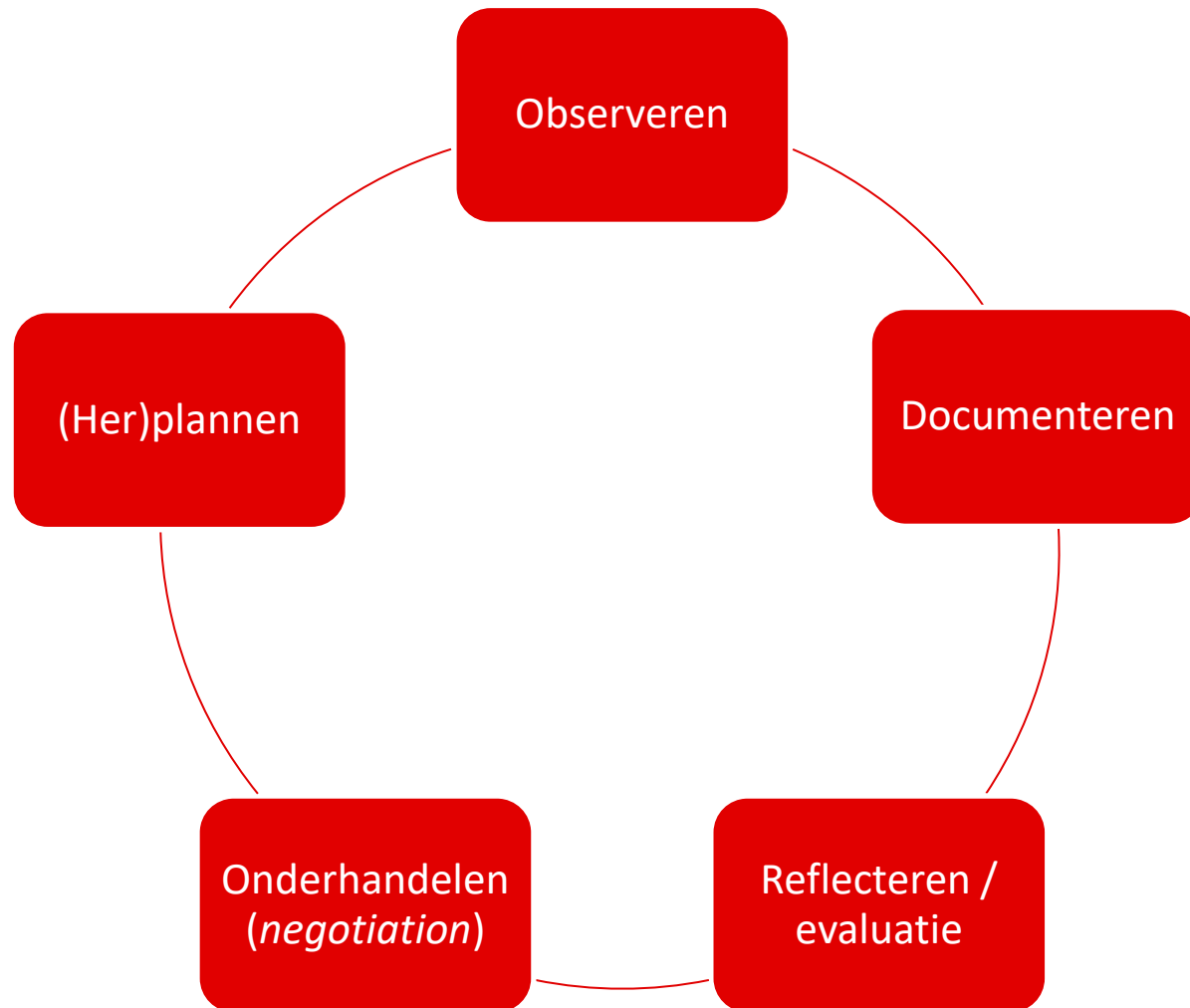
->

- Gemeenschappelijke **vormingen** (in-service)
- Dialoog tussen **initiele opleidingen** (pre-service)
- CPT (**Coordinamento Pedagogico Territoriale**): Regionale / locale platforms voor pedagogische coördinatie
- ***Poli per l'Infanzia***: geïntegreerde voorzieningen 0-6

Concrete voorbeelden van teamreflectie en pedagogische begeleiding

Voorbeelden uit Italië: reflecteren op de praktijk

Voorbeelden uit Italië: pedagogische documentatie

“Documenteren betekent het bijhouden van sporen in de vorm van geschreven notities, schema's voor observaties, dagboeken en andere verhalen, maar ook foto's en video's, die de **leerprocessen** van kinderen en de manier waarop zij **kennis opbouwen zichtbaar** maken, met aandacht voor relationele en emotionele aspecten” (Rinaldi, 2006, p.57).

Voorbeelden uit Italië: pedagogische documentatie

Pedagogische documentatie maakt twee bewegingen mogelijk (Galardini et al, 2022):

- naar buiten toe (communicatie delen - raam)
- naar binnen toe (reflectie - spiegel)

De muren praten

*Tussen
rituelen en
vrienden,
het plezier
van eten*

DI DIALOGHI,
DI IMPEGNO RECIPROCO
CON LE FAMIGLIE

...azione tra nido e famiglia
...a progettualità quotidiana,
...integrante dell'impegno
...attraverso scelte che
...le nostre giornate,
...i tempi e si fanno spazio in
...i affettive
...ciascuno.

tile.

Costruire ogni giorno
attraversa, crea attese, dà
scambio e il dialogo.
Pensare e scegliere a casa qualcosa da portare
spazio di pensiero, di desideri e di emozioni che parte dalla
approda al nido.

E' così che un'eco dell'
domestica connota la
nido e fa sentire al bambino
come sia stretto e forte
legame che tiene unite
esperienze.

Non si tratta di artifici, ma di un vero e autentico desiderio di con
e soprattutto di costruzione di un ambiente che parla al bambino

	Benvenuti		Welcome		Bienvenus		Bienvenidos		
Accoglienza	Acceptance	Accueil	Acogida	歡迎	المضييفة	Ospitalitatea	Mikpritje		
	Gioco	Game	Joue	Juego	遊樂場	الموضوع	Joc	Lojë	
	Cura	Care	Soin	Cuidado	照料	الرعاية	ingrijire	Kuidesi	
	Relazione	Relation	Relation	Informe	通知	تقرير	Raportul	Raport	
	Autonomia	Autonomy	Autonomie	Autonomia	自治	الحكم الذاتى	Autonomie	Autonomi	
	Fiducia	Confidence	Confiance	Confianza	信任	الثقة	Increderea	Besim	
	Scoperta	Discovery	Découverte	Descubrimiento	發現	اكتشاف	Descoperire	Zbulim	
	歡迎		اود ان ارحب بكم		Mirësevini		Bun venit		

Paneel met sleutelwoorden in verschillende talen

PER CONOSCERE

I BAMBINI E LE BAMBINE
HANNO BISOGNO DI
TEMPO

PER CONOSCERSI

IMPLICIT VS EXPLICIT

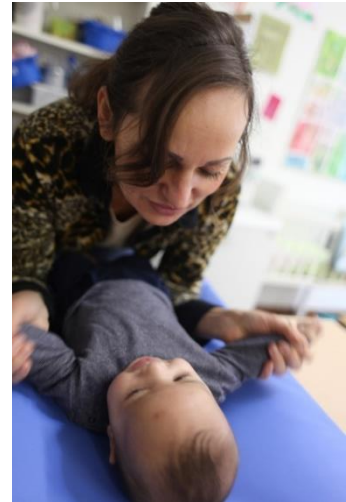
Een voorbeeld uit Vlaanderen: pedagogische documentatie in het kindcentrum De Tandem (Brugge) – geïnspireerd door het bezoek in Italië - EDUCAS project

VISIE – PRAKTIJK (i.v.m. ruimtes en educare)

Eerst organiseerde het team **focusgroepen** met professionals en families over de ervaringen en ideeën omtrent de ruimtes in de opvang / (kleuter)school.

Op basis van de resultaten startte het team met een **reflectieproces door het gebruik van foto's**:

1. Een **externe observator fotografeerde** verschillende dagelijkse momenten.
2. Iedere **professional koos een thema (uit de visietekst) en selecteerde foto's** die dit thema zichtbaar maakten, met aandacht voor 'ruimte en educare'.
3. De externe observator reflecteerde individueel met elke professional over de geselecteerde foto's, maar ze reflecteerden samen ook over de **niet gekozen foto's**.
4. Elke professional gaf woorden aan de foto's en creëerde zo **een poster**.
5. Reflectie over de posters met het **professionele team**.
6. Die posters werden **documentatiepanelen** die nu in het kindcentrum hangen.
7. Bepalen van mogelijke nieuwe '**acties**'.

Een warm onthaal.
Welkom heten.
Ouders en kinderen nemen afscheid.
Een praatje met Melanie en Ann kan altijd.
Kinderen begroeten elkaar, spelen samen,
ontdekken de klas telkens opnieuw.

Een rustige ruimte en geen overdreven spelaanbod maakt vrij spelen zoveel eenvoudiger.

Speelgoed in natuurlijke materialen geven minder prikkels en laat de kinderen mooier fantaseren.

Succesfactoren

- Samen 'op pad' zijn (**proces, tijd**).
- **Gebruik foto's**: 'stop' de tijd en sta reflectie toe.
- **Individuele + groepsreflectie**.
- Het **hele team** betrekken.
- Creëer een **lerend netwerk** (in Educas zowel lokaal als international).
- **Externe 'blik'**.
- **Vertrouwen**.

Voorbeelden uit Italië en België: uitwisselen van observaties

Professionals gaan bij andere kleuterscholen observaties doen en daarna wordt er over elkaars observaties gereflecteerd.

*‘De praktijk in de andere school observeren, was confronterend.
Het liet me met andere ogen naar mijn eigen praktijk kijken.’*

‘Het was een eyeopener om mijn collega in de klas naast mij te observeren. We dachten dat we op dezelfde manier werken met kinderen, maar kunnen zoveel leren van elkaar.’

Beleidsvoorstellen

Investeren in:

1. **Werkomstandigheden** die goede kwaliteit mogelijk maken (kindvrije uren; leerkracht-kind-ratio niet te hoog...).
2. **Opleidingen (initieel en permanent) van hoge kwaliteit** met focus op kindgerichtheid, holistische *educare*-benadering, zelfreflectie... (praktijk + theorie).
3. **Samenwerken en visie delen** in een multiprofessioneel team (leerkrachten + kinderbegeleiders).

+

→ Belang van **pedagogisch leiderschap**.

Dank u wel!

Referenties

- Becchi E. (a cura di) (2010). *Una pedagogia del buon gusto. Esperienze e progetti dei servizi educativi per l'infanzia del Comune di Pistoia*, Franco Angeli. Milano.
- Catarsi E., Fortunati A. (2005), *Educare al nido. Metodi di lavoro nei servizi per l'infanzia*, Carocci, Roma
- Dahlberg G., Moss P. (2005), *Ethics and politics in early childhood education*, Routledge, London
- European Commission Thematic Group on ECEC Quality, *European Quality Framework: research evidence*. Document presented at the Conference of the Greek EU Presidency in Athens (19-20 June 2014), 2014.
- Galardini A. L. (a cura di) (2003), *Crescere al nido. Gli spazi, i tempi, le attività le relazioni*, Carocci, Roma
- Galardini A., Giovannini D., Iozzelli S., Mastio A., Contini L., Rayna S, Peeters J. , Van Lempd I., Hoekstra E. (2022). Een cultuur van het jonge kind. SWP.
- Lazzari, A., Picchio, M., & Balduzzi, L. (2015). Professionalisation policies in the ECEC field: trends and tensions in the Italian context. *International Journal of Early Years Education*, 23(3), 274-287.
- Malaguzzi L. (a cura di) (1972), *La gestione sociale nella scuola dell'infanzia*, Editori Riuniti, Roma
- Malavasi, L., Zoccatelli, B., Gielen, M., Boudry, C., Roelandt, A. (2013). *Documenteren voor jonge kinderen*. Amsterdam: SWP.
- Milotay, N. (2016). 'From research to policy. The case of early childhood education and care', In: *Pathways to professionalism in early childhood education and care*, edited by Vandenbroeck, M.; Urban, M.; Peeters, J.; Routledge: London and New York, pp. 119-131.
- OECD (2013). *Fostering Learning communities among teachers*. OECD.
<http://www.oecd.org/education/school/TiF%20%282013%29--N%C2%Bo4%20%28eng%29--v2.pdf>
- Peeters, J., Cameron, C., Lazzari, A., Peleman, B., Budginaite, I., Hauari, H., & Siarova, H. (2015), *Impact of continuous professional development and working conditions of early childhood education and care practitioners on quality, staff-child interactions and children's outcomes: A systematic synthesis of research evidence*, Gent: VBJK. Dublin: Eurofound
- Sharmahd N., Peeters J., Van Laere K., Vonta T., De Kimpe C., Brajković S., Contini L., Giovannini D.; *Transforming European ECEC services and primary schools into professional learning communities: drivers, barriers and ways forward*, NESET II report, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. doi: 10.2766/74332.
- UNICEF Innocenti Research Centre (2008), *Report card 8. The child care transition*. Florence: Unicef.
- Urban M., Vandenbroeck M., J. Peeters J., A. Lazzari A., Van Laere K. (2011), *Competence Requirements in Early Childhood Education and Care. CoRe Research Documents*, European Commission, Brussels
- Vandenbroeck, M., Urban, M., Peeters, J. (Ed.) (2016), *Pathways to Professionalism in ECEC*. London, New York: Routledge
- FOTO'S: Pistoia; CO&SO Firenze; COSPE Firenze; Ghent; Caroline Boudry VBJK

a Raas Van Gaverestraat 67A, 9000 Gent
Belgium/Belgique
t +32 (0)9 232 47 35
f +32 (0)9 232 47 50
e info@vbjk.be
w www.vbjk.be